Balogh István

Egy régi-régi Anna-bál Zentán

Elöljáróban be kell vallanom, soha nem voltam részese Anna- bálnak, ifjúkoromban szülővárosomban nem szerveztek ilyet. Bálok voltak, farsangi bál, cigánybál (ha csak tehettem, ezen megjelentem), szüreti bál, többre nem is emlékszem, azonban az én fejem sem káptalan, biztosan voltak más báli mulatságok is. Regrutációk már nem úgy zajlottak, mint régen, így nem élhettem át azt a különösséget, amelyről apám mesélt, amikor besoroztak vagy száz legényt a városból, ment a vigadozás, magyar katonanótákkal volt tele a város, és nem tiltakozott Pál régensherceg Jugoszláviája.

De volt egy különös Anna-bál, amelyet különös két forrásból hallottam, előbb Remete Károly szabadkai színművész pompás meséjéből, aztán felesége néhány mondatából.

Remete Károly Zentán született, kereskedő lett belőle, de 1946-ban átváltott Szabadkára színésznek. Szüleimet fiatalkorában jól ismerte, anyámmal együtt tagja volt az újfalusi Kis Szent Teréz Színkörnek, amelyet Gere kántor úr vezetett, és évente két-három előadást is tartottak a városban.

Én Szabadkára kerültem főiskolai tanárnak 1976-ban, szabadidőmben sokat forgolódtam a Népszínház büféjében, de leginkább a Belgrád vendéglő járdára kirakott asztalainál hallgattam az öreg komédiások visszaemlékezéseit. Írtam már egyszer Remete Károlyról az Omnibusz a Tópart utcában című tárcanovellámban, amely a *Mágikus fészkünk* kötetemben látott napvilágot 2016-ban.

A Népkertbe vezető Tó utca és a Tópart utca sarkán álló Csonkaházban kezdődik a történet.

„A Tópart utcai fronton, két üzlethelyiség volt. Egyik egy talponálló, másik vegyesbolt. A vegyesbolt utolsó tulajdonosa, akit legügyesebbnek vélt a város közönsége, a legutolsó bohém, Remete Károly volt, apám gyerekkori cimborája, a színész, színművész, Dionüszosz igaz alattvalója, egy La Manchában született Münchausen, aki soha nem felejtette el közölni lelkes hallgatóságával, boldoggal-boldogtalannal, velem is, szabadkai koromban, hogy játsztam ám én *Az ördög cimborájá*ban is! Így azonnal tudtuk, ki mesél nekünk színházról, színészetről, tájolásról, Tiszába borulásokról és nevezetes spriccerezésekről. Nevezhetnénk őt legdörzsöltebb magánzónak is, emlegettem már előbb, mit tartott róla

szülővárosa vásárlóközönsége, hiszen olyan ügyesen kiszimatolta az államosítást 1946-ban, hogy néhány nappal a végrehajtás kihirdetése előtt eladta a Csonka-házban lévő boltját, s a pénzzel, amelyből kisebb házat lehetett volna venni Szabadkán, elindult Kosztolányi szülővárosába, Európa legnagyobb falujába a hajnali gőzössel, mert színésznek hívták az ott éppen megalakult magyar teátrumba. A kocsikenőcsöt, élesztőt, ostorszíjat, sót, ecetet fölcserélte a világot jelentő deszkákra. Hol vettél házat Szabadkán? – kérdeztem érchangú barátomat. Én? – Findzsává változott szeme. – Hát mibül vettem volna? – És a pénz? Amit a boltodért kaptál? Legyintett erre Cervantes fia, Bacchus unokája. – Hosszú volt az út, Horgoson körösztül döcögtünk. Királyhalomig elgusztáltam. Mindent. Az utolsó vasig. Csalt az a rohadt kalauz, hullott volna le a körme! Hát így a bolt valójában elúszott huszonegyesen. Soha nem sajnáltam. Úgyis elvették volna tőlem."

– Megtörtént volna a várva-várt mulatság 1941. július 26-án, Anna napján, csütörtökön az Eugén földszinti termeiben – kezdte a történetet az ősz Barátom. – Két részből készültünk fel. A báli részből, amely fénypontja az elsőbálozó kisasszonyok bemutatkozása, és közülük a szépségkirálynő megválasztása. Bevezetőként pedig kedves előadást tartottunk volna az Eugén udvarában lévő szabadtéri színpadon, azt hangoztattuk úton útfélen, bemutatkozik az újfalusi Kis Szent Teréz Színkör, amelyet Gere kántor úr szervez, vezet, és az előadást is ő rendezte. A közönség Tamási Áron: Énekes madár című népi játékát láthatta volna.

– Miért maradt el a sok készülődés ellenére az egész? – kérdeztem.

– Megjött a hír: „Szovjet repölőgépek bombázták Kassát, és gépfegyverezték a Budapest felé haladó gyorsvonatot. Hat halálos és több sebesült áldozata van a barbár támadásnak." Azóta is fejből tudom a távirat szövegét. A lányok sírtak, mi, nadrágosok morogtunk. Csalódtunk, a világ dőlt össze bennünk. Azonban nemsokára megjött a vigasz, szombatra halasztották jelenésünket. Izgultunk két napon át, nem történik-e újra valami támadás és halál? Ekkor éreztem először a háború nyomasztását. Én a plébánost játszottam nagy lelkesedéssel, mert már a próbák alatt beleszerettem a kicsi Magdót, a főszereplőt megjelenítő Pirikébe. Gyönyörű lányka, hatalmas sikert aratott, úgy megtöltötte szerelemmel szívemet, hogy még ma is telve van vele! A Katolikus Legényegyletben szereztem két jegyet a bálra, így Pirikét az első szünetben megkörnyékeztem, legyen párom a bálban! És sikerült! Azóta is együtt vagyunk, jóban-rosszban.

– Ki lett a bálkirálynő? – kíváncsiskodtam.

– Az enyém, az én Pirikém. A bálé meg valami ejtőernyős lánya. Júliusra már a városháza minden irodájába ejtőernyősök ereszkedtek, és

nagy hangon okították a jámbor zentai népet, ki a tekintetes, ki a nagyságos, ki a méltóságos.

– Tetszett az Anna bál?

– Nekem nagyon!

– Ezt már tudom. De a hangulat?

– Sok volt a kivagyiság. Az nem nagyon tetszett. Mi, zentai, legényegyleti fiatalok, és a velünk tartó lányok külön csoportot képeztünk. Valahogy úgy sikerült, hogy egyáltalán nem keveredtünk. Megtáncoltattuk az ismerős lányokat, én is vagy tucatot, de eszembe sem jutott szétnézni sem a nagyterem déli felében, ahol az új városi krém hangoskodott.

– Kivilágos kivirradatig tartott a nagy hacacáré?

– Nekünk nem. Éjfél alig múlt, amikor megjött a hír, hordják már szét a behívókat. Három korosztályt kerestek, a tizenötösöktől a tizenhetesekig. Elment a kedvünk mindentől!

Abba is maradt a mese, mert a közeli cipőboltból Remeténé Fazekas Piroska, a Szabadkai Népszínház színművésznője közeledett, kezében csomaggal. Letelepedett férje mellé, Károly fröccsös poharát szájához emelte, nyelt egy nagyot, meglepődött, elrántotta szájától a nagyfröccsöt.

– Mi ez, öreg Remete? Megmelegedett poharadban a spriccer? Ilyet sem értem meg még amióta veled vagyok!

– Mesélek itt Pista barátunknak egy zentai Anna–bálról.

– Tán a negyvenegyesről?

– Arról.

– Tudja, Pista, az volt a legkülönlegesebb Anna–bálom. Vidám és nagyon szomorú. Akkor és ott jöttünk össze Károlyommal, de négy utcánkbéli gyereket is behívtak azon az éjjelen, közülük három elmaradt valahol Oroszországban. Azt hittük, vasárnap délig mulatunk. Állítólag voltak, akik sokáig daloltak, táncoltak, de mi a mozgósítás hírére azonnal hazaindultunk. Már a bálteremben kibuggyant a könnyem, hazafelé meg a páromba kapaszkodtam, és végigzokogtam a kedves, ismerős zentai utcákat.